

Kultur- og likestillingsminister Abid Raja
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo 29. januar 2020

ANMODNING OM MØTE MED STATSRAÅDEN

Vi gratulerer Abid Raja med utnevnelsen til kulturminister og ser frem til et godt og konstruktivt samarbeid. Siden regionreformen innebærer helt aktuelle og svært komplekse utfordringer for våre medlemmer, håper vi at samarbeidet kan starte med et møte med det aller første.

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er en interesseforening for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Så godt som alle teatre, symfoniorkestre og Den Norske Opera & Ballett er blant våre 50 medlemmer, som også omfatter musikkensembler, kor og programmerende scener.

Alle sammen selvstendige samfunnsinstitusjoner som utgjør en betydelig del av den infrastrukturen for fri yttring, dannelse og refleksjon som staten er forpliktet til å sikre og legge til rette for i henhold til Grunnloven § 100, noe som er godt beskrevet i kulturmeldingen «Kulturens kraft».

Finansieringssystemet, og derigjennom vilkårene for denne infrastrukturen, er nå satt i spill for å nå regionreformens mål om å overføre flere oppgaver til fylkeskommunene.

Vi har nylig hatt et møte med forrige kulturminister, men håper og tror at den nye statsråden også ser nytten av å høre bransjens synspunkter direkte, ikke minst for å diskutere rekkefølgen i prosessen. Sakens viktighet og aktualitet gjør at vi ønsker oss et slikt møte så raskt som mulig.

NTOs utgangspunkt er at fremtidige finansieringsmodeller må være *kulturpolitisk begrunnet*. Vi oppfordrer derfor til at kulturloven først revideres og en systematisert og god dialog mellom forvaltningsnivåene etableres. Denne dialogen må også inkludere institusjonene.

Basert på et slikt rammeverktøy kan så ansvarsdeling og finansieringsmodeller være gjenstand for grundige kulturpolitiske drøftelser hvor alle berørte parter er godt involvert.

Målet må være å bygge sterke strukturer som kan sikre musikk- og scenekunstinstitusjonene mest mulig forutsigbare rammevilkår og publikum et mest mulig likeverdig tilbud.

For en utdypning av våre synspunkter se vedlagte notat.

Vennlig hilsen

Hans Antonsen /s/
styreleder

Morten Gjelten /s/
direktør

REGIONREFORM OG ANSVARSDELING

INFRASTRUKTURKRAVET MÅ LIGGE TIL GRUNN FOR FINANSIERINGSSYSTEMET

Det statlige ansvaret for å sikre infrastrukturen for fri ytring, danning og refleksjon må ikke underordnes eksterne mål om å tilføre de nye fylkeskommunene flere oppgaver.

Det er gledelig at kulturministeren definerer kulturpolitikken som et stort demokrati- og dannelsesprosjekt.

Vårt viktigste innspill til kulturministeren er at denne forståelsen av kulturpolitikken må følges opp både i regjeringens prioriteringer mellom politikkområder og i den videre utformingen av en *tilretteleggende* kulturpolitikk som sikrer en sterk infrastruktur av selvstendige musikk- og scenekunstinstitusjoner over hele landet.

I kulturmeldingen forankres kulturpolitikken i Grunnlovens ytringsfrihetsparagraf (§ 100) og statens forpliktelse til aktivt å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale (infrastrukturkravet 6. ledd).

Dette er helt i tråd med forarbeidene til loven hvor kulturpolitikken, mediepolitikken og utdannings- og forskningspolitikken knyttes til infrastrukturkravet i erkjennelsen av at kunst- og kulturinstitusjonene, mediene og universitetene er vesentlige samfunnsinstitusjoner som danner vilkårene for et velfungerende offentlig ytringsrom.

Det er denne begrunnelsen for kulturpolitikken og forståelsen av kunstinstitusjonenes grunnleggende demokratiske betydning som må ligge til grunn for politikktutformingen – for rammeverktøy, styringsdialog og fremtidige finansieringsmodeller.

De prinsipielle delene i kulturmeldingen gir oss de beste argumentene for at staten må ivareta infrastrukturkravet med stort alvor og *styrke* sitt ansvar for de institusjonelle vilkårene for fri ytring.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene er frie samfunnsinstitusjoner for danning og refleksjon med en samfunnsbetydning langt utover individuelle besøk og geografisk nedslagsfelt. De er en vesentlig del av selve fundamentet for demokratiet, og *ikke* oppgaver som fylkeskommunene skal ha myndighet til å styre eller bruke i regional utvikling.

Et viktig kjennetegn for disse institusjonene er at den kunstneriske ledelsen er skiftende og ansettes på åremål av styret. Dette er varige virksomheter som eksisterer uavhengig av den eller de kunstnerne som måtte ha etablert virksomheten, og faglig og administrativ profesjonalitet og kompetanse er sikret uavhengig av enkeltpersoner.

Hver enkelt av institusjonene ivaretar et bredt spekter av individuelle kunstnerskap og prosjekter, som samlet representerer et mangfold av estetiske uttrykk. Dette er institusjoner som på musikk- og scenekunstheltet er viktige bærebjelker, og som også spiller en betydelig rolle for det øvrige kulturlivet gjennom samarbeid og ressurs- og kompetansedeling.

Gjennom tiår er det møysommelig bygget opp et velfungerende finansieringssystem som sikrer disse institusjonene som ryggraden i en musikk- og scenekunstbransje i sterk utvikling. Et hovedargument for å endre dette systemet er maktspredning. Det gir liten mening når det politiske ansvaret allerede er delt mellom tre forvaltningsnivå, og kunstfaglige beslutninger allerede er desentralisert til selvstendige institusjoner med kunstneriske ledere på åremål.

STYRKET REGIONAL INNSATS UTEN Å SVEKKE STATENS ANSVAR

Den regionale innsatsen bør bygges opp og dialogen mellom forvaltningsnivåene styrkes. Dette kan gjøres uten at statens ansvar for en nasjonal infrastruktur av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner samtidig bygges ned.

Også NTO er opptatt av maktspredning og et sterkt kulturpolitisk engasjement som er ledsaget av høy kompetanse på alle forvaltningsnivåene. Dette er viktig for å bygge sterke strukturer som kan sikre den nasjonale infrastrukturen av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner også under skiftende politiske klima.

Det er imidlertid vanskelig å se hvordan en overføring av statlig ansvar til fylkeskommunene kan bidra til et sterkere sikkerhetsnett for institusjonene.

Godt rustede regioner kan kompensere for en sviktende stat. Men en slik opprustning er lite verdt dersom Kulturdepartementets nasjonale overblikk, kapasitet og kompetanse bygges ned sammen med Stortingets sentrale beslutningsmyndighet og tilhørende engasjement.

Med en slik nedbygging svekkes forutsetningene for en *helhetlig* politikktutforming som kan sikre en landsdekkende infrastruktur av sterke, uavhengige institusjoner og et mest mulig likeverdig kulturtilbud på tvers av fylkesgrensene.

NTO oppfordrer i stedet til en offensiv tilnærming til regionreformen drevet av spørsmålet om hvilke kulturpolitiske hull det er fylkeskommunene kan bidra til å fylle i fremtiden.

HELHETLIG FINANSIERINGSSYSTEM

NTO anmoder om et helhetlig finansieringssystem som sikrer forutsigbarhet og legger til rette for fellesskap og samarbeid.

Basert på de forslagene som er presentert på de regionale møtene, ser vi foreløpig konturene av et fragmentert finansieringssystem som splitter nettverket av musikk- og scenekunstinstitusjoner i et hierarki av finansieringskategorier definert av ulike mandater og posisjoner.

Det er like vanskelig å få øye på de kulturpolitiske kriteriene for hvilke institusjoner som har havnet i hvilken kategori som det er å få øye på de kulturpolitiske begrunnelsene for at staten skal redusere sitt ansvar for en betydelig del av den nasjonale infrastrukturen fri ytring.

Med en slik fragmentering vil den videre utviklingen av en nasjonal infrastruktur av profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner i betydelig grad bero på hver enkelt regions økonomi, mål og prioriteringer. Dette kan føre til betydelige regionale forskjeller i det profesjonelle musikk- og scenekunstillbudet, men også i vilkårene for å opprettholde lokale produksjonsmiljøer og sikre et bredt ytringsmangfold.

Samtidig rokkes det ved vilkårene for samarbeid og utveksling mellom institusjonene som i dag står i et gjensidig avhengighetsforhold til hverandre.

Nationaltheatret, Det Vestnorske Teatret, Trøndelag Teater, Hålogaland Teater, Musikksekskapet Harmonien og Stavanger Symfoniorkester, for å nevne noen, inngår alle i det samme nettverket som samlet bidrar til å utvikle musikken og scenekunsten i hele landet. En kulturpolitikk som skal sikre vilkårene for en videre utvikling av dette nettverket fordrer et nasjonalt overblikk.

Dette er institusjoner som påvirker og utfordrer hverandre i et spenn mellom stedlig forankring og nasjonale og internasjonale ambisjoner. De er alle drevet av et felles overordnet mål om å produsere best

mulig kunst for et størst mulig og mest mulig sammensatt publikum, men med egne kunstneriske profiler definert av en kunstneriske leder på åremål.

Dette nettverket av forskjelligartede institusjoner bidrar også til å sikre kontinuitet i arbeidsmulighetene for kunstnere i og utenfor de største byene. Dirigenter, regissører, scenografer, koreografer, musikere, skuespillere og dansere får utviklet talent og kunstnerskap gjennom ansettelse og oppdrag ved de ulike institusjonene.

Med et fragmentert finansieringssystem hvor musikk- og scenekunstinstitusjonene får ulik status og forskjellige mandater splittes denne organiske helheten.

Ansvarsoverføring innebærer ikke bare at fylkeskommunene kan omfordere de overførte statlige midlene til andre områder og andre virksomheter, men også at hver fylkeskommune kan legge egne føringer for tilskuddet som omdefinierer institusjonens mandat og funksjon i henhold til egne regionale utviklingsplaner.

En slik fragmentering og oppsplitting vil svekke vilkårene både for hver enkelt institusjons kunstneriske utvikling og for den samlede utviklingen i bransjen, så vel som for kunstnernes arbeidsvilkår og talentutvikling.

KREVENDE PRIORITERINGER I TRANGE KOMMUNALE OG FYLKESKOMMUNALE BUDSJETTER

Som små administrative enheter er fylkeskommunene og kommunene skjøre for politiske skifter. Dette kan gjøre den profesjonelle kunsten sårbar. Nærhetsprinsippet om at beslutninger skal tas på et så lavt nivå og så nær innbyggerne som mulig kommer lett i konflikt med prinsippet om en armlengdes avstand mellom politikk og kunst.

Det er ikke nødvendigvis noen fordel for samfunnskorrigerende kunst å være avhengig av beslutninger og prioriteringer fra de folkevalgte som er tette på.

Mange av fylkeskommunene og kommunene påpeker også selv hvor krevende det vil bli å prioritere musikk- og scenekunstinstitusjonene i konkurranse med andre viktige og til dels lovpålagte oppgaver innenfor trange økonomiske rammer. Dette handler ikke om manglende selvtillit, men om økonomiske og politiske realiteter.

Det er en betydelig risiko for at musikk- og scenekunstinstitusjonene taper kampen om pengene når de skal prioriteres opp mot skole, sykehjemsplasser, veier og ferger innenfor stramme kommunale og fylkeskommunale budsjetter. Profesjonelle, arbeidsintensive institusjoner vil i tillegg fremstå som store utgiftsposter på kulturbudsjettene sammenlignet med f.eks. frivillig virksomhet eller andre mindre personalintensive kulturvirksomheter uten tariffavtaler.

Vi vil understreke at øremerking, definert som en overgangsordning, på ingen måte gir den nødvendige sikringen av institusjonene i et langsiktig perspektiv.

Med et sterkt engasjement for den profesjonelle musikk- og scenekunstens vilkår, er det noen fylkeskommuner som ikke ønsker å overta et større finansieringsansvar for institusjonene. For eksempel vil Troms og Finnmark fylkeskommune ikke akseptere at hovedansvaret for Hålogaland Teater overføres til regionen.

Hovedbegrunnelsen er at solid statlig basisfinansiering er en forutsetning for et mest mulig likeverdig tilbud i hele landet. En modell der majoriteten av midlene kommer fra fylkene, vil føre til store regionale forskjeller i teatertilbudet til befolkningen.

Vi er tilfreds med departementets forsikringer om at regjeringen ikke vil foreslå å overføre ansvar «dersom fylket sier nei». NTO oppfordrer samtidig til at det opprettholdes et helhetlig system slik at denne garantien vil få betydning for den modellen som skal gjelde i alle fylkeskommunene.

UNNGÅ UNØDIG BYRÅKRATISERING PÅ BEKOSTNING AV KUNSTEN

NTO ber om en garanti for at det ikke dannes modeller hvor økte administrative kostnader går på bekostning av kunsten. Det er også viktig at det ikke gjøres endringer som medfører en økt administrativ byrde for allerede underadministrerte musikk- og scenekunstinstitusjoner.

Vi er opptatt av at dialogen mellom forvaltningsnivåene og mellom bevilgende myndigheter og institusjonene styrkes, samt at det er høy kompetanse i kulturforvaltningen på alle nivå. Det må likevel være en forutsetning at eventuelle behov for økte administrative ressurser ikke tas fra midlene til kunsten.

Samtidig er det viktig at det ikke innføres finansieringsmodeller som medfører mer administrativt arbeid i musikk- og scenekunstinstitusjonene.

Vi viser til rapporten [En regional resurs på kunstnärlig grund: Länsteatrarna och kultursamverkansmodellen](#) hvor det kommer frem at teatersjefens rolle er i endring etter innføringen av den såkalte kultursamverkansmodellen i Sverige.

Med denne modellen, som er innført stegvis siden 2010, har regionene fått overført ansvaret for å fordele de statlige kulturmidlene til virksomhetene i den respektive regionen. Til grunn for fordelingen av de statlige midlene til hver region ligger flerårige regionale kulturplaner utarbeidet i samvirke med kommuner, kulturvirksomheter og organisasjoner.

Rapporten viser at økte krav til administrativt arbeid, knyttet til dialogprosesser og planarbeid med tilhørende rapportering, fører til en dreining fra kunstnerisk lederskap til administrativt arbeid som går på bekostning av kjernevirksomheten. Teatersjefene opplever samtidig at de må forholde seg til overordnede regionale visjoner når de tar kunstneriske beslutninger.

På bakgrunn av slike negative erfaringer fra Sverige vil vi understreke hvor viktig det er at fremtidige finansieringsmodeller sikrer musikk- og scenekunstinstitusjonenes kunstneriske handlingsrom og kjernevirksomhet.

FØRST RAMMEVERKTØY OG DIALOG

Ansvarsdeling og finansieringsmodeller må være kulturpolitisk begrunnet. Vi oppfordrer derfor til at det stokkes om på rekkefølgen i prosessen.

Først må en revidert kulturlov på plass som tydeliggjør forvaltningsnivåenes kulturpolitiske ansvar og bidrar til å sikre den kunstneriske friheten og institusjonenes uavhengighet. Samtidig må det etableres en systematisert og god dialog mellom forvaltningsnivåene, som også inkluderer institusjonene. Begge deler er varslet i kulturmeldingen.

Basert på et slikt rammeverktøy kan så ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene og finansieringsmodeller være gjenstand for grundige kulturpolitiske drøftelser hvor alle berørte parter er godt involvert.

Målet må være å bygge sterke strukturer som kan sikre musikk- og scenekunstinstitusjonene mest mulig forutsigbare rammevilkår og publikum et mest mulig likeverdig kulturtilbud uavhengig av hvor i landet man bor.

Dersom fast fordelingsnøkkel mellom stat og region faller bort, må det kompenseres for dette gjennom ordninger som kan sikre den samme forutsigbarheten.

Vi viser også til at den varslede kunstnermeldingen og museumsmeldingen bør foreligge forut for slike drøftelser, og at det i tillegg bør gjennomføres tilsvarende utredningsarbeid på musikk- og scenekunstmrådet.

NTOS MEDLEMMER

Scenekunstvirksomheter

[Bergen Nasjonale Opera](#)
[BIT Teatergarasjen](#)
[Black Box teater](#)
[Brageteatret](#)
[Bærum kulturhus](#)
[Carte Blanche](#)
[Dansens Hus](#)
[DansiT – Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge](#)
[Den Nationale Scene](#)
[Det Norske Teatret](#)
[Det samiske nasjonalteatret Beavivás](#)
[Det Vestnorske Teateret](#)
[Dramatikkens hus](#)
[Haugesund Teater](#)
[Hålogaland Teater](#)
[Kloden](#)
[Nationaltheatret](#)
[Nordland Teater](#)
[Norsk scenekunstbruk](#)
[Opera Østfold](#)
[Oslo Nye Teater](#)
[Riksteatret](#)
[Rogaland Teater](#)
[Rosendal Teater](#)
[Skuespiller- og danseralliansen](#)
[Teater Ibsen](#)
[Teater Innlandet](#)
[Teater Manu](#)
[Teater Vestland](#)
[Teatret Vårt](#)
[Trøndelag Teater](#)
[Turnéteatret i Trøndelag](#)
[Unge Viken Teater](#)
[Vega Scene](#)
[Østfold kulturutvikling, avdeling scenekunst](#)
[Årjelhsaemien Teatere](#)

Musikkvirksomheter

[Barokkanerne – Norwegian Baroque Ensemble](#)
[BIT20 Ensemble](#)
[Det Norske Blåseensemble](#)
[Det Norske Kammerorkester](#)
[Det Norske Solistkor](#)
[Edvard Grieg Kor](#)
[Musikkselskapet Harmonien](#)
[Oslo Quartet Series](#)
[Riksscenen](#)
[Stavanger Symfoniorkester](#)

Musikk og scenekunst

[Arktisk Filharmoni](#)
[Den Norske Opera & Ballett](#)
[Kilden Teater og Konserthus](#)
[Trondheim Symfoniorkester & Opera](#)